

**การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวและ
ความเป็นไปได้ในการเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดกรณี**

ด.หนองตาด อ. เมือง จ. บุรีรัมย์

***A participatory action research in order to manage to change the
geographical tourism and feasibility to add the efficiency
to be tourism attraction in province: a case
of Tambon Nongtat, Muang, Buriram***

ปรีชา ปาโนรัมย์¹

Preecha Panoram¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอุปสงค์ หรือ ลักษณะความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะมาเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวปลายทางประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เชิงเกษตรอินทรีย์ และเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาเชิงสำรวจแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ภายในตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลหนองตาด และความเป็นไปได้ในการสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดและเชื่อมโยงการเดินทางมาเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญประจำจังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 150 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenient Sampling) โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์และตำบลหนองตาด จำนวนทั้งหมด 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่เป็นนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีเชื้อชาติไทย มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี มีอาชีพรับราชการ มีรายได้ 10,001-50,000 บาทต่อเดือน ส่วนมากจะสมรสแล้ว พวกเขาชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ว่า สิ่งจูงใจในการมาเที่ยวชมที่สำคัญเรียงลำดับได้ดังนี้ ควรเป็นการประชาสัมพันธ์ ราคาของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย การบริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว การคมนาคม และสุดท้ายคือแหล่งท่องเที่ยว ส่วนความเป็นไปได้ในการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในตำบลหนองตาด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดนั้น มีความเป็นไปได้สูง เมื่อพิจารณาจากแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการพัฒนา และอื่นๆ

คำสำคัญ : ปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

¹อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹Lecturer. Faculty of Sciences. Buriram Rajabhat University.

The objectives purposes of this study were to explore the effects of learning to yoThe objectives of this research were to study the demand or desirable model of tourists wanting to tour at the destination tourism attraction on the dwelling, agriculture and cultural place, to survey the different tourism attraction in the Nongtad District, Buriram Province and to study participatory with the relative persons in order to manage the tourism attraction in Nongtad District and to study the feasibility to make to be in behalf of Buriram tourism attraction. The examples in this research were the 150 persons of tourism by using the convenient sampling and 15 persons relating with the tourism in Buriram and Nongtad District by using the in-depth interview. The results were found that the most tourists were male and Thai aged between 51-60 years, got the income about 10,001-50,000 per month, got already the marriage and loved the cultural tourism. When considered from the efficiency of tourism development in Nongtad district, it was found that The factors influencing to the tourism were the public relations, the price of tourism packet, the safety in the tourism attraction, the activities in the tourism attraction , the transportation and the tourism attraction respectively.

Keywords : change the geographical tourism, add the efficiency to be turism.

บทนำ

ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอีกตำบลหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งชาวบ้านถือว่ามีความโดดเด่นเหมาะแก่การจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอยู่หลายแห่ง เช่น โบราณสถานหนองตาด แหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ วัดต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้าน เป็นต้น โดยที่ผู้มาเยี่ยมชมส่วนมากจะเป็นชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่หมู่บ้านใกล้เคียงหรือประชาชนภายในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวยังจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุง ไม่มีห้องน้ำไว้บริการ รวมทั้ง ภูมิทัศน์อื่นๆ จะต้องพัฒนาเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้หากจะสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่รู้จักจะต้องมีการปรับปรุงภูมิทัศน์หลายประการ และถ้าจะมีการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีบทบาทต่อการผลักดันให้เกิดผลปฏิบัติต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

โดยให้มีส่วนร่วมช่วยกันคิดช่วยกันทำการพัฒนา กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาดชมรมกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองตาด ผู้นำชุมชนตำบลหนองตาด ชาวบ้านตำบลหนองตาดบางกลุ่ม นักวิจัย และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การท่องเที่ยว เพื่อร่วมมือในการสร้างแนวคิดและผลักดันนโยบายซึ่งได้รับจากงานวิจัยนี้ แล้วทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านในตำบลหนองตาดอย่างแท้จริง โดยมีจุดมุ่งหมายไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างจังหวัด กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างอำเภอและกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุปสงค์ หรือลักษณะความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ปลายทางประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตรอินทรีย์ และเชิงวัฒนธรรม

2. เพื่อศึกษาเชิงสำรวจแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ภายในตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลหนองตาด และความเป็นไปได้ในการสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด และเชื่อมโยงการเดินทางมาเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญประจำจังหวัดบุรีรัมย์

อุปกรณ์และวิธีการ

ช่วงที่ 1 ศึกษาแนวทางในการค้นหาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ เพื่อศึกษาอุปสงค์ หรือ ลักษณะความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวปลายทางประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตรอินทรีย์ และเชิงวัฒนธรรม ว่าควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย พร้อมทั้งกำหนดกรอบเพื่อสร้างเครื่องมือ และปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย โดยกำหนดขอบข่ายของเครื่องมือในการวิจัย

ภายใต้การแนะนำของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และในกรอบกลุ่มขอบเขตการวิจัย และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างและด้านเทคนิค เนื้อหา และระเบียบวิธีวิจัย โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of Congruence : IOC)

1.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ จำนวน 30 คน โดยกำหนดให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามและหาความเที่ยง โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach)

1.1 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ปลายทาง ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตรอินทรีย์ และเชิงวัฒนธรรม ว่าควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

ช่วงที่ 2 เพื่อศึกษาเชิงสำรวจแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ภายในตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.1 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาด เพื่อลงพื้นที่ ในการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตรอินทรีย์ และเชิงวัฒนธรรม ที่โดดเด่นภายในตำบล

2.2 ประชุมคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตรอินทรีย์ และเชิงวัฒนธรรม ที่โดดเด่นภายในตำบลร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ช่วงที่ 3 เพื่อศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลหนองตาด และความเป็นไปได้ในการสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดและเชื่อมโยงการเดินทางมาเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญประจำจังหวัดบุรีรัมย์

3.1 นำข้อที่ได้สังเคราะห์แล้วจากชั้นช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 มาจัดพิมพ์เพื่อสรุปรายละเอียด

3.2 จัดประชุม Focus Group กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ ในการปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้ และคณะผู้วิจัยทำการสรุปข้อมูล จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลการวิจัยที่ได้จากกระบวนการวิจัย ดังนี้ สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความต้องการมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตร และเชิงวัฒนธรรม มีรายละเอียดคือ เกี่ยวกับสิ่งจูงใจด้านสถานที่ สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก็ให้มีบรรยากาศทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ อย่างแท้จริง, หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็ให้มีบรรยากาศทางเกษตรอย่างแท้จริง, หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ก็ให้มีบรรยากาศทางนิเวศน์วิทยาอย่างแท้จริง เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีบรรยากาศแห่งการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ควรมีจุดเด่นในตัวเอง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวหลายคนที่ประสงค์

ต้องการอยากจะมาเยี่ยมชมในแหล่งต่างๆ ต้องการให้มีจุดเด่น ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว เช่น หากเป็นระบบนิเวศน์วิทยาก็ควรประกอบไปด้วย ลักษณะของน้ำ และภูมิทัศน์ สัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา นก เป็นต้น ต้นไม้หลากหลายชนิดพันธุ์ เป็นต้น โดยในการจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์นี้ ควรมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการดังกล่าวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัชชัย รัตนช้อน (2542) ศึกษาถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูง พบว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนในด้านระบบคุณค่าระบบการผลิต และระบบความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมที่เคยได้ปฏิบัติกันมา ทำให้ชุมชนสามารถร่วมกันจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมาได้ และทำให้ชุมชนสามารถร่วมกันจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมาได้ และทำให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างสัมพันธ์กันกับวัฒนธรรมชุมชน หรือหากเป็นการทำเกษตรก็ควรที่มีพืชพันธุ์ที่ปลูกโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีแหล่งสาธิตให้ดูเกี่ยวกับวิธีการหมักปุ๋ย รวมถึง การนำปุ๋ยไปโปรยและหว่าน และการเดินเที่ยวชม สวนเกษตร เป็นต้น แม้กระทั่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาจเป็นโบราณสถานเช่น วัดและกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดเพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เป็นต้น

ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยว ประสงค์อยากจะมาเที่ยวอีก เกี่ยวกับสิ่งจูงใจ ด้านการบริการ พวกเขาเห็นว่า ที่จัดอยู่ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ควรมีการจัดตั้ง หน่วยงานมัคคุเทศก์ไว้คอยบริการ แก่นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยวชาวไทย โดยให้ มัคคุเทศก์ทำหน้าที่ในการพาเดินเที่ยวชม พร้อมคอยอธิบายประวัติเรื่องราวต่างๆ ของ แหล่งท่องเที่ยว 2) มีสถานที่จอดรถเพียงพอ เหมาะสม สะอาด และออกแบบให้มีความ สะดวกในการเข้าออก 3) มีการทำป้าย ประวัติความเป็นมา เรื่องราวต่างๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้จดบันทึกและนำไปเล่าสืบต่อกัน 4) มีสินค้าพื้นบ้านจำหน่ายบริเวณแหล่ง ท่องเที่ยว โดยจัดไว้บริการในที่ที่เหมาะสม 5) มีร้านอาหารพื้นบ้าน ซึ่งเป็นอาหารที่เกิดจาก ท้องถิ่น ไว้คอยบริการ 6) มีห้องน้ำสะอาดไว้ บริการและมีความเหมาะสมเพียงพอออกแบบ ได้ไม่เหม็นอับ สิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นหัวใจของการบริการ ไม่ว่าจะเป็นการมี มัคคุเทศก์เพื่ออธิบายถึงประวัติต่างๆ ตามเส้น การท่องเที่ยวก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ การมีสถานที่ จอดรถก็ถือเป็นเรื่องสำคัญและ ยิ่งหากมี การออกแบบ การเข้าออกภายในบริเวณแหล่ง ท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนและมีความชุ่มชื้นน่า เที่ยวชมด้วยแล้วยิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางไป มาเที่ยวซ้ำเป็นอย่างดี การจัดทำป้ายประวัติ ความเป็นมา ในแต่ละจุดก็เป็นเรื่องที่จะทำให้ เกิดความอยากรู้อยากอ่าน

และในขณะเดียวกันก็อาจทำให้นักท่องเที่ยว อยากถ่ายภาพบรรยากาศนั้นเก็บไว้เป็นที่ระลึก การมีร้านอาหารพื้นบ้าน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำ ให้นักท่องเที่ยวสัมผัสแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นไม่หลงเพราะ เมื่อได้เที่ยวชมบรรยากาศแล้ว ก็ได้ไปนั่งใน ร้านอาหารที่เต็มไปด้วยบรรยากาศที่เป็นท้องถิ่น ซึ่งออกแบบไว้โดยให้มีลมโกรก ไม่ร้อน และ กำบังลมฝนได้เป็นอย่างดี มีบรรยากาศแบบท้อง ทุ่งนา ก็จะทำให้เกิดภาพแห่งความประทับใจ มากยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่งที่สัมผัสไม่ได้ก็คือ เรื่อง ห้องน้ำ หากมีความสะอาดและไม่เหม็นอับ ก็ จะสร้างบรรยากาศในการอยากมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการจัดพานักท่องเที่ยว ไปรับประทาน อาหารพื้นเมือง เป็นลักษณะของการชิมฟรี และหากต้องการอาจมารับประทานอาหาร ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจต้องจ่ายเอง อาจมีการจัด กิจกรรม ในการรับประทานอาหารพื้นเมือง โดยเหมาจ่ายทั้งหมด และสามารถรับประทาน อะไรก็ได้ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้าน, การเที่ยวชม สถานที่ต่างๆ อาจมีการปักสัญลักษณ์เครื่องหมาย ต่างๆ ที่ออกแบบโดยชาวบ้านเพื่อให้เกิดความ ประทับใจที่อาจดึงดูดต่อการซื้อสินค้าพื้นเมือง, ก่อนการนำเที่ยวให้มีการจัดกิจกรรมการแนะนำ สมาชิกผู้ทำงานภายในองค์กร พร้อมกับแนะนำ สถานที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนการ เที่ยวชม

ทั้งนี้อาจมีห้องโถงสำหรับการฉายภาพประกอบการอธิบายและมีการนำพาหนะต่างๆ ที่เป็นของชาวบ้านเชิงสร้างสรรค์ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นนั้น มาคอยบริการ เช่น การขับจักรยานพาเที่ยวชมในสถานที่ต่างๆ หรือ การพาแต่งชุดท้องถิ่นแล้วเดินเที่ยวชมงานหรือ การนำเรือมาบริการนำล่องเที่ยวตามคลองริมน้ำหรืออื่นๆ ทั้งหมดเหล่านี้จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ควรเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวที่จะต้องเน้นกิจกรรมโดยทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่าง และการมีส่วนร่วมนั้นไม่ควรให้นักท่องเที่ยวทำทั้งหมด นักท่องเที่ยวควรอยู่ในลักษณะของการมารับบริการเท่านั้นไม่ใช่มาเป็นแรงงานของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับสิ่งจูงใจ ด้านการคมนาคม ที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการปักป้ายนำแสดงเส้นทางไปเที่ยวชมชมในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวโดยบอกระยะทางเป็นช่วงๆ ถนนหนทางตลอดเส้นทางไม่ควรขรุขระ ไม่มีฝุ่นมากเกินไปควรเป็นเส้นทางที่มีความปลอดภัย ในขณะที่ขั้วขี้อุด, มีการออกแบบการเข้าออกของรถในแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก และปลอดภัย, มีเส้นทางเดินเชื่อมต่อ แหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ ที่เด่นชัดเพื่อให้เกิดการดึงดูดในการนำเที่ยวและควรออกแบบเส้นทาง ให้เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวเส้นหนึ่ง เส้นทางออกอีกเส้นหนึ่ง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า แหล่งท่องเที่ยว

หลายแห่งด้วยกันไม่ค่อยแสดงป้ายเพื่อนำไปสู่การเดินทางที่สะดวก หรือบางแห่งแสดงป้ายแต่ไม่ได้ศึกษาว่า เวล่านักท่องเที่ยวเดินทางมาด้วยตนเองจริงๆ จะเข้ามาได้อย่างไร และควรจะปักป้ายในที่ใด เพราะฉะนั้นผลการวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความชัดเจนอันนี้เป็นสิ่งสำคัญ เกี่ยวกับ สิ่งจูงใจด้านความปลอดภัยที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีระบบในการควบคุมการนำสินค้ามาจำหน่ายในบริเวณที่ไม่อนุญาต, มีพนักงานดูแลความปลอดภัยคอยอำนวยความสะดวกตามจุดบริการต่างๆ โดยพนักงานไม่จำเป็นต้องมีเป็นจำนวนมากเพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ, สถานที่ท่องเที่ยวไม่สกปรก สะอาด มีการเก็บกวาดตลอด มีเสียงตามสายที่คอยประกาศเป็นช่วงๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและบริการประชาสัมพันธ์อื่นๆ แต่จะไม่ประชาสัมพันธ์มาก เพราะอาจเป็นการรบกวนสมาธิในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว, พนักงานดูแลความปลอดภัยมีลักษณะการให้บริการที่เป็นกันเอง และมีระบบในการควบคุมคนขอทาน หรือ บุคคลที่ไม่ประสงค์ดีเพื่อมาอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งด้วยกัน ปรากฏว่า ไม่มีระบบในการควบคุมผู้ที่นำสินค้ามาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวในขณะที่เดินชมบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นภาพที่ไม่ประทับใจให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวมากนัก ประเด็นต่อมาคือ

เรื่องพนักงานที่ดูแลความปลอดภัย หากมีในจุดบริเวณที่เปลี่ยวด้วยแล้วก็จะทำให้เกิดความอุ่นใจในการมาเยี่ยมชม ส่วนสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้มีส่วนในการรับผิดชอบจะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ประการสุดท้าย ก็คือ ระบบในการควบคุมคนขอทานเพื่อไม่ให้เข้ามาขอทานในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจจัดให้พวกเขาั่งอยู่ในบริเวณหนึ่ง เพื่อไม่ให้มีการเพ่นพ่านไปมา ด้านสิ่งจูงใจด้านราคาของแหล่งท่องเที่ยว ที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายของแพ็คเกจการท่องเที่ยวควรเก็บเพียงครั้งเดียว ไม่เก็บตามรายทาง, ควรมีส่วนลดให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นจำนวนมาก โดยวางส่วนลดเป็นระดับจำนวนคน, ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวควรเก็บเพียงครั้งเดียว ไม่ควรเก็บตามจุดต่างๆ เช่น สถานที่แหล่งท่องเที่ยว ห้องน้ำ เป็นต้น และราคาในการเที่ยวชมนั้น ควรอิงระดับราคาตลาดและควรมีรายการแสดงการบริการทั้งหมดเป็นใบเสร็จให้กับนักท่องเที่ยว เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ นักท่องเที่ยวหลายคนมีความประสงค์อยากที่จะจ่ายเพียงครั้งเดียว ซึ่งถือว่าเป็นการบริการ ที่ก่อให้เกิดความประทับใจ เพราะโดยส่วนใหญ่หากมีการจัดเก็บบ่อยๆ อาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่นักท่องเที่ยวได้

เกี่ยวกับสิ่งจูงใจด้านการประชาสัมพันธ์ ที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับได้ดังนี้มีเว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ของจังหวัด, มีการเปิดรับการบริการการนำเที่ยวโดยมีแพ็คเกจทัวร์ ให้เลือกในระดับราคาต่างๆ โดยเป็นแพ็คเกจทัวร์ที่โยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัดและส่งผ่านต่อไปจังหวัดอื่นๆ มีการตั้งหน่วยงานด้านการตลาดเพื่อทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและดึงนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมสถานที่ของตน, มีการเชื่อมโยงลิงค์การท่องเที่ยวไปในเว็บไซต์ต่างๆ ที่สำคัญๆ โดยระบุการท่องเที่ยวว่า เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เชิงเกษตรและเชิงวัฒนธรรมและ มีโบว์ชัวร์สำหรับแนะนำแหล่งท่องเที่ยว เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เพราะการท่องเที่ยวในปัจจุบันจะขาดการติดต่อกันทางเว็บไซต์ไม่ได้ ดังนั้น หากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและมีความประสงค์อยากจะให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมก็ให้สร้างเว็บไซต์ขึ้นมาแล้วแนะนำแพ็คเกจทัวร์ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวต้องการอยากจะมาเที่ยวชมอีกทางหนึ่ง ส่วนในเรื่องความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวในตำบลหนองตาด นั้นอาจสรุปได้เป็นลำดับดังนี้

คือ การดำเนินการเพื่อที่จะให้แหล่งท่องเที่ยว
ที่ตำบลหนองตาด มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด
บุรีรัมย์ นั้นผู้วิจัยเห็นว่ามีความเป็นไปได้สูง
เมื่อพิจารณาในแง่ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
งบประมาณสนับสนุนและอื่นๆ อย่างไรก็ตาม
ตำบลหนองตาด หากจะให้เกิดภาพของการ
ท่องเที่ยวเช่นนั้นควรที่จะมีการผลักดันใน
หลายๆ ด้านเพื่อให้เกิดขึ้นพร้อมกัน โดยผู้
วิจัยมองเห็นว่า ควรที่จะผลักดันทั้งหมด 3
ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนนั้นควรที่จะดำเนินการเป็น
ลำดับขั้นตอนไม่ข้ามขั้นตอนโดยมีราย
ละเอียดดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม
ด้านสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวในตำบล
หนองตาดทั้ง 3 แหล่งนั้น ควรมีการยกระดับ
ปรับปรุงในทุกด้าน กล่าวคือ อันดับแรกเริ่ม
ต้นที่หนองน้ำโบราณ ควรมีการแสดงป้าย
ประวัติความเป็นมาของหนองน้ำ ซึ่งอาจมีรูป
ปั้นโดยการสร้างไว้ ณ จุดใดจุดหนึ่ง กำหนด
เส้นทางเดิน เพื่อให้มีเส้นทางสัญจรไปรอบๆ
บริเวณหนองน้ำโดยการออกแบบทางเข้าออก
ที่เหมาะสม มีการสร้างแหล่งดูปลาทุกชนิดที่มี
อยู่ในหนองน้ำโดยเน้น กุ้ง หอย ปู ปลา ประจำ
บ้าน หรือ อาจเป็นการจัดแสดงรูปภาพของ
สัตว์น้ำที่มีอยู่ในบริเวณบ้านหนองตาด พร้อม
ทั้งคำอธิบายจากนั้น นำพนักท่องเที่ยวยไป
เพื่อเที่ยวชมอีกสถานที่หนึ่ง ต่อมาคืออันดับ
สองคลองน้ำผ่านรอบหมู่บ้านคือ การดำเนิน
การเพื่อที่จะให้แหล่งท่องเที่ยว

โดยอาจมีเรือ พานักท่องเที่ยวล่องไปตามกระแสน้ำ
จากนั้นก็ให้พัก และไปจุดที่หมู่บ้านซึ่งทำการ
เกษตรอินทรีย์ โดยเน้นบ้านที่มีการปลูกไม้ดอก
และไม้ผล โดยการมีการสร้างบรรยากาศในการ
ให้ชิมผลไม้ฟรี หรือ ส้มตำ หรือ การปรุง
อาหารพื้นบ้านอื่นๆ ซึ่งสามารถที่จะเลือกรับ
ประทานได้ตามสบายเพราะค่าใช้จ่ายนั้นได้
เก็บเป็นแพ็คเกจเรียบร้อยแล้ว จากนั้นพาไปล่องไป
ตามหมู่บ้านต่างๆ แล้วก็อธิบายประวัติความ
เป็นมาของหมู่บ้านทั้งหมด 17 หมู่บ้าน และ
ขึ้นฝั่ง พาไปนมัสการพระที่วัดอันศักดิ์สิทธิ์
ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ โดยภายในวัดอาจ
มีกิจกรรมต่างๆ เช่น มีการเลี้ยงหาย การ
นั่งสมาธิฝึกจิตวิปัสสนาประมาณ 1 ชั่วโมง
การพรมน้ำมนต์ และมีภาพการแสดงการ
ละเล่นตามประเพณีต่างๆ ที่ได้จัดมาแล้วนำ
โชว์ เป็นต้น ไว้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยว จาก
นั้นก็พนักท่องเที่ยวยไปรับประทานอาหารพื้น
บ้านโดยที่ร้านนั้นมีการออกแบบอย่างดีและ
เหมาะสมกับบรรยากาศบ้านไร่ปลายนา โดย
มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ และมีอาหาร
ประเภทต่างๆ ของพื้นบ้านครบมีรสชาติของ
อาหารที่เป็นแบบฉบับของท้องถิ่นอย่างครบ
ครัน จากนั้นพนักท่องเที่ยวยไปเลือกซื้อสินค้า
ของหมู่บ้านซึ่งจัดเตรียมไว้แล้วในบริเวณ
ที่เหมาะสมโดยให้มีสินค้าทุกประเภทของ
หมู่บ้านซึ่งในการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ
ของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่งนั้น ควรมีทีม
งานนำออกแบบเพื่อให้มีรูปแบบการท่องเที่ยว

เป็นไปตามจุดเน้นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และตั้งงบประมาณดำเนินการสนับสนุน ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ชั้นที่ 2 การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างระบบการท่องเที่ยว 1) ควรมีการสร้างเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงเกษตร และเชิงวัฒนธรรมในตำบลหนองตาดแล้วลิงค์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด 2) ควรมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวภายในตำบลหนองตาด และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อไปเพิ่มเติมกับแพ็คเกจจิ้ง นำเที่ยวของธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ในเขตอิสานตอนล่างโดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาด ตั้งหน่วยงานประสาน โดยหากมีการนำเที่ยวในเขตอิสานตอนล่าง ควรมีการเพิ่มเติมแหล่งท่องเที่ยวที่ตำบลหนองตาด เข้าไปด้วย และเมื่อได้รับการประสานจากธุรกิจนำเที่ยว ก็ให้มีการตั้งทีมงานไว้คอยบริการ

สรุป

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว และความเป็นไปได้ในการเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ที่ศึกษาคือ แหล่งท่องเที่ยวในตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในจังหวัดบุรีรัมย์ มาประชุมร่วมกันเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้อย่างกล่าว กระบวนการศึกษา

วิจัยทำให้เป็นที่ประจักษ์ว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเป็นไปได้ในการยกสถานะให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด ตามเหตุผลที่ได้รายงานในผลการวิจัยนี้ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้นั้น ได้แก่

1. คลองน้ำที่ไหลผ่านบริเวณรอบๆ
2. สระน้ำที่อยู่หลังองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาด
3. สวนพืชผักเกษตรอินทรีย์
4. วัดวาอารามต่างๆ

กิตติกรรมประกาศ

คณะนักวิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงาน ABC-PUSMAX สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายอุตสาหกรรมปริญญาดรี ประจำปี 2552 ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นอย่างสูงที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- นำชัย ทนุผล (2540). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : แนวคิดและวิธีการ. เชียงใหม่ : คณะธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มนัส สุวรรณและคณะ (2541). นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พจนา สอนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พงษ์พันธ์ พนาสันติกุล. (2539). การมีส่วนร่วมในการเกษตรบนที่สูงของสตรีเผ่าม้ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- วิรัช จันทรโรทัย. (2529). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของชาวบ้านในโครงการชุมชนรักษา ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สร้อยสวัสดิ์ อาสาสรรพกิจ. (2540). “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agrotourism)”. จุลสารการท่องเที่ยว 16,1. (มกราคม – มีนาคม 2540)